

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบของการวิเคราะห์กระบวนการพิจารณาตรวจสอบภาพยนตร์วีดีโอนี้ ได้พัฒนาจากแนวความคิดเชิง"ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังบทบาทของสื่อมวลชนในสังคม" โดยเฉพาะในส่วนของอำนาจหน้าที่ของรัฐ และความจำเป็นที่ต้องมีการตรวจสอบ (censor) เพื่อควบคุมเนื้อหาสารก่อนการนำออกเผยแพร่สู่สาธารณชนผ่านสื่อมวลชน

ภาพยนตร์วีดีโอนับเป็นสื่อสมัยใหม่ประเภทหนึ่ง ที่แพร่กระจายไปยังมวลชนผู้รับสารถึงภายในบ้านเรือนเช่นเดียวกับสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ จึงจัดเป็น "สื่อ" ที่ถูกคาดหวังให้ปฏิบัติงานภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัด และค่านิยมบางประการที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายและธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละประเทศ สุดแท้แต่สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและระบบการเมืองที่ดำเนินอยู่

ในประเทศโลกที่สามอย่างเช่นประเทศไทย สภาพเงื่อนไขที่ปรากฏอยู่ในระบบการสื่อสารมวลชน "คือ การที่ยังต้องพึ่งพาอาศัยประเทศที่พัฒนาแล้วในเรื่องของเทคโนโลยี ทักษะ และผลิตผลทางวัฒนธรรม (รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วีดีโอ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ) ก่อให้เกิดแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับ "ทฤษฎีสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา" นั่นคือความคาดหวังเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนที่ผิดแผกไปจากหลักการที่ใ้ๆ กันอยู่ในประเทศแบบทุนนิยม หรือคอมมิวนิสต์ โดยจะพิจารณาทั้งแง่ลบและบวกของสื่อ ในส่วนที่เป็นความไม่ดีของสื่อก็เน้นที่การส่งเสริมให้มี "การต้องพึ่งอาศัย" "การที่ต้องถูกรอบงำจากวัฒนธรรมต่างชาติ" และต่อ "อำนาจนิยมชั่วคราว" ส่วนในด้านดีของการใช้สื่อเพื่อการพัฒนา ก็คือ ช่วยสร้างความเป็นเอกเทศ และความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประจำชาติ ชื่นชอบความเป็นประชาธิปไตย โดยใช้แบบจำลองทางการสื่อสารที่ให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งเพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์นี้ เสรีภาพของ "สื่อ" จึงควรต้องอยู่ภายใต้ภาระความรับผิดชอบต่อน้ำที่ดังกล่าวคือเน้นเป้าประสงค์ของส่วนรวมมากกว่าเสรีภาพส่วนบุคคล (สิทธิมนุษยชน) หลักการสำคัญตามทฤษฎีนี้คือ:-

1. "สื่อ" ควรให้ความสำคัญประการแรกในการดำรงรักษาภาษา และวัฒนธรรมประจำชาติ
2. เพื่อเป้าหมายสำคัญในการพัฒนา รัฐย่อมมีสิทธิหรือความชอบธรรมในอันที่จะแทรกแซง หรือจำกัดการปฏิบัติงานของสื่อ หรือใช้มาตรการการเซนเซอร์ การให้เงินอุดหนุน มาตรการที่คิดว่าช่วยส่งเสริมรักษาวัฒนธรรมประจำชาติหรือพัฒนารสนิยมอันดีของสังคม และแม้แต่การเข้าควบคุมโดยตรง

จะเห็นได้ว่า แนวความคิดของทฤษฎีนี้ได้รับรองความชอบธรรมของการใช้อำนาจรัฐในการเข้าควบคุมดูแล "สื่อ" ด้วยการมีบทบาทในการเซนเซอร์ และยังปลุกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม และสาธารณชน โดยผ่านองค์กรทางสังคมอื่นๆ เช่น สถาบันทางวิชาชีพ หรือการยกระดับมาตรฐานทางอาชีพในระดับอุดมศึกษาอีกด้วย

นอกจากนั้น การใช้อำนาจของรัฐจะมีรูปแบบที่หลากหลาย อาทิเช่น การออกบทบัญญัติทางกฎหมาย หรือการเข้ามาควบคุมดูแลการผลิตของสื่อโดยตรง เช่น การสร้างบรรยากาศความกดดันทางจรรยาบรรณของผู้ร่วมอาชีพ การใช้วิธีการทางภาษี และการแซงชั่น (Sanction) ทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ หรือการควบคุมการนำเข้าของสื่อต่างประเทศ เช่น ภาพยนตร์ และการมีคณะกรรมการตรวจเซนเซอร์เนื้อหา "สื่อ" นั้นก่อนนำออกเผยแพร่ เป็นต้น ซึ่งระดับของการใช้อำนาจควบคุมของรัฐก็อาจแตกต่างกันไปตามสภาวะการปกครองในแต่ละยุค บางครั้งอาจถึงกับต้องใช้หลักการทางอำนาจนิยมเข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานของ "สื่อ" อย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เป็นปฏิปักษ์หรือต่อต้านเสียงส่วนใหญ่ ค่านิยมทางการเมือง ศีลธรรมและแนวปทัสถานของสังคม โดยมีการสร้างกฎเกณฑ์ และวางเป็นระเบียบข้อปฏิบัติต่างๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่ให้แนวทางการทำงานสำหรับเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ควบคุมหรือกำกับดูแลสมาชิกของสังคมให้อยู่ภายใต้กรอบข้อบังคับของกฎหมาย นั่นคือการรับรองความชอบธรรม ด้วยการให้อำนาจรัฐในอันที่จะควบคุมสื่อด้วย การตรวจเซนเซอร์เพื่อป้องกัน การเผยแพร่เนื้อหาที่ต่อต้านกับกฎศีลธรรมอันดีงามของสาธารณชน

อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจของรัฐโดยผ่านตัวบทกฎหมายเพื่อจำกัดบทบาทของ "สื่อ" ในส่วนที่ให้โทษแก่สังคมและวัฒนธรรมนั้นยังต้องอาศัยบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) เข้ามามส่วนช่วย

สนับสนุนในการควบคุมทางสังคมควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สังคมเกิดความมีระเบียบ (Social Order) และการมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน

บรรทัดฐานทางสังคม ทั้งที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนเป็นทางการ หรือมีความหมายแฝงที่สมาชิกของสังคมได้รับรู้ร่วมกัน นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อให้เกิดเป็นมาตรการที่ใช้เป็นหลักในการพิจารณาลงโทษบุคคลที่ฝ่าฝืน และเพื่อวางแนวทางในการสร้างกรอบ ค่านิยม และรสนิยมร่วมกันระหว่างสมาชิกในสังคมเดียวกัน อันเนื่องมาจากการที่สังคมประกอบด้วยคนจำนวนหลากหลาย จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดบรรทัดฐานไว้เป็นแนวทางกว้างๆ เพื่อให้บุคคลรู้ว่าควรจะมีพฤติกรรมอย่างไรในสภาวะการณ์ต่างๆ ซึ่งหากเกิดการเบี่ยงเบนที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมจะได้มีเกณฑ์ที่สมาชิกคนอื่นๆ หรือผู้ที่มิพบทาบที่เกี่ยวข้องจะได้ใช้ในการควบคุมให้กลับคืนสู่สภาพปกติที่ควรจะเป็น

กล่าวโดยสรุป สังคมได้สร้างบรรทัดฐานไว้อย่างกว้างๆ 3 ประการคือ

1. วิถีประเพณี (Folkways) เป็นลักษณะทางพฤติกรรมของมนุษย์ที่ได้รับการอบรมขัดเกลาจากสมาชิกรุ่นก่อนๆ ที่ประพฤติปฏิบัติกันจนเกิดความเคยชินเป็นนิสัย กลายมาเป็นรสนิยม ค่านิยม ความคิด และความเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่อาจจะไม่เคยตั้งข้อสงสัยว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เช่น การยกมือไหว้ทักทายโดยอัตโนมัติ เรียกว่า คนไทยทุกคนมักทำกันอยู่เป็นระยะเวลานานจนเป็นที่ยอมรับกันในสังคม

2. จารีต (Mores) มีลักษณะคล้ายวิถีประเพณี ที่บุคคลมีความประพฤติติดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน หากแต่จะมีความสลับซับซ้อน มีขั้นตอนและพิธีรีตองมากขึ้น ตลอดจนมีข้อห้ามต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วย เช่น การห้ามแต่งงานกับญาติพี่น้องที่ใกล้ชิด

3. กฎหมาย (Laws) เป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลว่าจะไรควรละเว้น และอะไรต้องทำ ซึ่งต้องกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและอาจจำเป็นต้องอาศัยการตีความจากเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแลสมาชิกของสังคมอยู่ภายใต้ข้อบังคับของตัวบทกฎหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การจัดระเบียบทางสังคมจึงจำเป็นต้องมีบรรทัดฐานในระดับต่างๆ กัน เพื่อได้อาศัยใช้เป็นเครื่องมือพิจารณาหรือเป็นกฎหมายทางสังคมสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนต่อระเบียบนั้น โดยมีระดับของการบังคับ หรือที่แตกต่างกันไป

รศ. สุพัตรา สุภาพ ได้อธิบายเรื่องของบรรทัดฐานทางสังคมไว้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในสังคมมนุษย์ เพราะเป็นกฎข้อบังคับ หรือกฎเกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานในการควบคุมความประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ นอกจากนั้นยังเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือความนึกคิดส่วนบุคคลให้ปฏิบัติไปตามครรลองที่พึงประสงค์ของสังคมส่วนใหญ่ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข เนื่องมาจากการที่ต้องพึ่งอาศัยซึ่งกันและกัน นับเป็น การควบคุมทางสังคม (Social Control) ที่ช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างมีระเบียบ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523) ได้ให้คำนิยามการควบคุมทางสังคมไว้อย่างชัดเจนว่า หมายถึง "มรรควิธี และกระบวนการทั้งปวงที่ทำให้กลุ่มชนหรือสังคมได้มาซึ่งการยอมรับปฏิบัติหน้าที่ตามความคาดหวังในสถานภาพของสมาชิกในสังคมนั้น นอกจากนี้ยังหมายถึงเทคนิค และกลยุทธ์ในการวางระเบียบพฤติกรรมของมนุษย์ในทุกสังคม ผู้ฝ่าฝืนบรรทัดฐานของสังคมอาจได้รับการลงโทษด้วยการว่ากล่าวตักเตือน เป็นต้น"

ส่วน Edward A. Ross (1951) ได้กล่าวถึงการควบคุมทางสังคมว่าหมายถึง "กลไกต่างๆ ในสังคมที่มีอำนาจครอบงำเหนือปัจเจกบุคคล ทำให้คนในสังคมเกิดความคล้อยตามกันตามบรรทัดฐาน ตลอดจนค่านิยมของสังคม ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมทางสังคมก็มีอยู่ 2 ประเภท คือกฎเกณฑ์ทางสังคมและจริยธรรม กับการควบคุมโดยอำนาจทางการเมือง เพื่อผลประโยชน์ทางการปกครอง"

Martindale เองก็ได้กล่าวถึงการควบคุมสังคมว่า "เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับว่า ทำอย่างไรที่จะให้สังคมดำรงอยู่อย่างมีระเบียบ และยังมีให้เห็นว่า อิทธิพล และอำนาจเป็นสิ่งจำเป็นในอันที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางสังคม"

Bertrand ได้วิเคราะห์สนับสนุนการควบคุมทางสังคมว่าเป็นกรรมวิธีหรือกระบวนการที่ประกอบ
ด้วย:-

- (ก) กรรมวิธีที่ใช้ป้องกันพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การเบี่ยงเบน
- (ข) กลไกที่จะจัดการความตึงเครียดหลังจากที่พฤติกรรมเบี่ยงเบนได้เกิดขึ้น
- (ค) กลไกการตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงสาเหตุของพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน

(ง) กลไกควบคุมพฤติกรรมกลุ่มให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตามบรรทัดฐานกลุ่ม

สำหรับ ดร. สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ก็ได้ให้ความหมายของการควบคุมทางสังคมไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลในสังคมประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมได้คาดหวังไว้ หรือการควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม หรือเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ส่วนระบบที่ใช้ควบคุมทางสังคมก็อาจผ่านช่องทางต่อไปนี้

คือ:-

1. การควบคุมทางกระบวนการอบรมเลี้ยงดู เช่น สถาบันครอบครัว โดยพ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูลูกๆ เป็นต้น
2. การควบคุมด้วยการบีบบังคับทางสังคม (Social Pressure or Sanction) เช่น การควบคุมโดยการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และกฎหมาย เป็นต้น
3. การควบคุมโดยการให้รางวัล (Tangible Reward) เช่น การให้รางวัลนำจับผู้ละเมิดกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น
4. การควบคุมโดยการลงโทษ (Punishment) ได้แก่ การเสียค่าปรับ การทดแทนค่าเสียหาย การเขียนติ การกักขัง การจำคุก เป็นต้น
5. การใช้สัญลักษณ์ทางบวก (Positive Symbol) ได้แก่ การกล่าวคำชมเชย ยกย่องสรรเสริญในการกระทำซึ่งสังคมยอมรับ เป็นต้น
6. การใช้สัญลักษณ์ทางลบ (Negative Symbol) ได้แก่ การกล่าวคำเยาะเย้ยถากถาง ข่มขู่หรือดูถูกต่อการกระทำซึ่งขัดต่อระเบียบแบบแผนทางสังคม

การควบคุมทางสังคมในภาวะการณ์ที่เทคโนโลยีทางการสื่อสารเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ดังเช่นปัจจุบันนี้ จะมุ่งเน้นไปที่การสร้างกลไกของอำนาจรัฐทั้งที่เป็นตัวบทกฎหมาย และหน่วยงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพื่อตรวจตราเนื้อหาสารที่ถูกเผยแพร่ผ่าน "สื่อ" ไปยังประชาชนผู้รับสาร รัฐและสังคมให้ความสนใจต่อบทบาทของสื่อมวลชนที่นับวันจะยิ่งทวีอิทธิพล และส่งผลกระทบต่อทัศนคติ ค่านิยม รสนิยม ลักษณะทางความคิดและอารมณ์ของมวลชนมากขึ้นทุกที โดยเฉพาะสื่อใหม่อย่างภาพยนตร์ วิดีโอ สามารถเข้าถึงประชาชนภายในบ้านได้ในวงกว้างทั้งการซื้อหาและเช่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพยนตร์ต่างประเทศ ที่เน้นหนักด้านการให้ความบันเทิง เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิต

ประจำวัน ประเภทของภาพยนตร์วีดีโอก็มีความหลากหลายในเนื้อหาที่ไม่ได้ผลิตเองภายในประเทศ มักเป็นปัญหาในด้านของความรุนแรง ลามกอนาจาร หรือขัดแย้งกับรสนิยม และวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมกาปฏิบัติตัว หรือการแสดงออกของอารมณ์ทางเพศที่เลียนแบบมาจากต่างวัฒนธรรมที่ไหลบ่าเข้ามาโดยอาศัยสื่อดังกล่าว ซึ่งจากแนวคิดของทฤษฎีความคาดหวังบทบาทของสื่อในประเทศกำลังพัฒนาส่งเสริมให้รัฐเข้ามากำหนดกฎเกณฑ์ และระเบียบปฏิบัติต่างๆ สำหรับ "สื่อ" เนื่องจากไม่อาจปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้นำพาสื่อมาใช้เผยแพร่เนื้อหาสารที่มีปัญหากระทบต่อสาธารณชนส่วนรวมได้

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงต้องการวิเคราะห์กระบวนการตรวจพิจารณาภาพยนตร์วีดีโอ โดยให้ความสนใจกับการนำแนวคิดการใช้อำนาจรัฐในการวางกฎระเบียบปฏิบัติทางกฎหมายมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์กระบวนการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์วีดีโอ รวมถึงการศึกษาถึงการแสดงบทบาทของเจ้าหน้าที่ในฐานะผู้ตีความ และบังคับใช้กฎหมายมาเป็นกลไกในการควบคุมทางสังคม ซึ่งอาจต้องวิเคราะห์เลยไปถึงเกณฑ์ที่เจ้าพนักงานแต่ละคนใช้ในการตรวจพิจารณา เพื่อที่ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ตรวจแต่ละครั้ง ได้ยึดหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคมหรือไม่ หรือใช้เกณฑ์ที่ต่างจากคนทั่วไปอย่างไร อะไรคือที่ถือเป็นเกณฑ์จริงๆ ในการตรวจแต่ละเรื่อง เช่น ขอบเขตแค่นั้น จึงควรถือว่าลามกอนาจาร แค่นั้นถือว่าไปเปลือยที่เป็นศิลปะ หรือส่อไปในทางลามก หรือการกระทำอะไรจึงควรจัดว่ารุนแรงไม่สมควรปล่อยให้ผ่าน มาตรฐานการวัดที่ต่างกันไปในแต่ละบุคคลเหล่านี้จึงน่าสนใจหยิบยกขึ้นมาศึกษา

นอกจากนั้น ยังต้องพิจารณาในแง่ของการปฏิบัติหน้าที่ที่เบี่ยงเบนออกไปจากบรรทัดฐานทางสังคมที่กำหนดไว้ อันอาจเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคลระหว่างเจ้าพนักงานกับผู้นำภาพยนตร์วีดีโอมาขอรับการตรวจพิจารณา ทำให้เกิดการลดหย่อนระเบียบข้อบังคับ หรือไม่ได้มีการควบคุมให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้วางไว้อย่างจริงจัง ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างความคลุมเครือในบทบาทนั้นๆ โดยเปิดโอกาสให้มีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติเนื่องมาจากความชอบพอกันเป็นส่วนตัว ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการหาคำอธิบายถึงขอบเขตอำนาจในการควบคุมว่ามีมากน้อยแค่ไหน มีอุปสรรค หรือข้อจำกัดอะไรที่ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ผลอย่างเต็มที่ หรือมีปัจจัยและอิทธิพลอะไรที่เป็นแรงกดดันที่เจ้าพนักงานไม่สามารถ

ใช้อำนาจหน้าที่นั้นอย่างใดควรจะเป็น และด้วยสาเหตุประการใดที่ทำให้การควบคุมการเผยแพร่วิดีโอ
เดือนและลามกอนาจารยังไม่ได้ผลที่น่าพอใจ ใครควรที่จะเข้ามาใช้อำนาจหน้าที่ในการตรวจพิจารณาถ้า
ไม่ใช่หน่วยงานของกองทะเบียนดังที่เป็นอยู่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการศึกษาหาความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของการแพร่ระบาดของภาพยนตร์วิดีโอเดือนรวม
ถึงวิดีโอลามกอนาจารที่หลบหลีกการตรวจเซนเซอร์จากเจ้าหน้าที่ตรวจพิจารณาออกมาให้เข้ากันอย่างไม่
หวั่นเกรง การปราบปรามจับกุมกันอยู่ทุกวันนี้ นับว่าเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ที่นักวิชาการยังไม่ค่อยได้เห็น
มาให้ความสนใจกันมากนัก จะมีก็เพียงงานวิทยานิพนธ์ของ สุธี พลพงษ์ เรื่อง "โครงสร้างการดำเนิน
ธุรกิจวิดีโอเทปในจังหวัดพิจิตร" โดยนำทฤษฎีระบบมาใช้อธิบายถึงระบบการทำงานขององค์กรผลิตที่
ทรงอิทธิพล และมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย วางแนวทางวิธีดำเนินงานให้กับศูนย์วิดีโอทั่วประเทศ
เช่น วิธีการซื้อ การจัดจำหน่าย และการควบคุมดูแลกิจการ เป็นต้น

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โครงสร้างการดำเนินธุรกิจวิดีโอเทปในสังคมไทยนั้น ศูนย์วิดีโอเทปและ
ผู้บริโภคไม่มีโอกาสที่จะเลือกเนื้อหา และประเภทของรายการที่ต้องการได้ เพราะบริษัทผู้ผลิตมีอิทธิพล
ในการกำหนดลักษณะเนื้อหาของรายการต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้น นอกจากนั้น การประกาศใช้พระราชบัญญัติ
ควบคุมเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. 2530 ยังมีผลกระทบต่อศูนย์วิดีโอเทปและผู้บริโภคในด้านราคา
ரசนิยม และเนื้อหาของรายการ ซึ่งลดความหลากหลายในประเภทของภาพยนตร์ที่มีให้เลือกซื้อ และเข้า
เข้าก่อนหน้าที่จะออกพระราชบัญญัติฉบับนี้มา

ในปัจจุบัน เนื้อหาภาพยนตร์วิดีโอเทป ต้องนำไปขอให้มีการตรวจพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ก่อนนำ
ไปขายหรือให้เช่า บางครั้งมีผลให้เนื้อหาของภาพยนตร์เรื่องนั้นที่ถูกพิจารณาว่าอาจให้ผลร้ายแก่สังคม
ต้องถูกลบทิ้งหรือตัดตอนออกจนเสียเนื้อเรื่องไป ไม่คุ้มกับค่าลิขสิทธิ์ในการซื้อที่เป็นเงินถึง 2 หมื่นบาท
ต่อเดือนต่อเรื่อง จากแนวโน้มในการลงทุนที่สูง จึงเป็นแรงผลักดันประการหนึ่งให้ผู้ซื้อลิขสิทธิ์ต้องมีการ
ปรับราคาค่าเช่าให้สูงขึ้น ในขณะที่ศูนย์วิดีโอเทปในต่างจังหวัดไม่สามารถที่จะทำการปรับค่าเช่าม้วน
วิดีโอเทปให้สูงตามได้อีก เนื่องจากในต่างจังหวัดยังมีวิดีโอเทปเดือนที่ไม่มีลิขสิทธิ์แพร่หลายอยู่เหมือน
เดิม เพราะเจ้าหน้าที่ยังไม่มีความพร้อมในการควบคุมดูแล ดังนั้นวิดีโอเดือนจึงเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวของ
ศูนย์วิดีโอถูกกฎหมายในต่างจังหวัด

นอกจากนี้ ผลจากการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานของศูนย์วิดิโอที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ทั้งระบบผู้ผลิต ตัวแทนจำหน่าย คนกลาง ผู้ค้าส่งและปลีก ผู้บริโภคน และผู้ควบคุม ซึ่งทั้งหมดก็ต้องพยายามผสมผสานเข้าด้วยกัน เพราะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ค่อนข้างใกล้ชิดระหว่างผู้ผลิตกับผู้จำหน่ายไปถึงมือผู้บริโภค

อย่างไรก็ตาม การวิจัยเรื่องนี้ยังขาดการศึกษาเจาะลึกเกี่ยวกับกลไกอำนาจที่ปรากฏอยู่ในกระบวนการตรวจพิจารณาที่รวมศูนย์อำนาจอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งน่าสนใจที่จะดำเนินการศึกษาวิเคราะห์เข้าไปถึงภายในระบบการทำงานของเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อหาความรู้และความเข้าใจในประเด็นและแง่มุมที่ต่างออกไป และยังไม่เคยมีใครได้ศึกษาหาข้อมูลในเรื่องนี้อย่างละเอียดลึกซึ้งมาก่อน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย